

Rozhovor s Mojmiřem Kallusem, předsedou české pobočky ICEJ, o jedné z podob křesťanského sionismu

MÁME POTĚŠOVAT IZRAEL, NE HO KRITIZOVAT

Pavel Hošek

Mojmír Kallus (*1962) je zakladatel a předseda české kanceláře Mezinárodního křesťanského velvyslanectví Jeruzalém (ICEJ). V současnosti působí v centrále ICEJ v Jeruzalémě jako viceprezident pro mezinárodní vztahy.

Patříte mezi vedoucí představitele Mezinárodního křesťanského velvyslanectví v Jeruzalémě. Mohl byste tuto organizaci krátce představit, vysvětlit její poslání a uvést hlavní oblasti jejího působení?

Mezinárodní křesťanské velvyslanectví v Jeruzalémě je mezidenominační, převážně evangelikální křesťanská organizace sídlící v Jeruzalémě od roku 1980 se zastoupeními ve více než 90 zemích světa. Jejím hlavním posláním je naplňovat výzvu „potěšujte můj lid, praví vás Bůh“ z prvního verše 40. kapitoly biblické knihy proroka Izajáše. Hlavní oblasti působení jsou humanitární projekty v Izraeli včetně pomoci při absorpci nových přistěhovalců, podpora modlitebního hnutí mezi křesťany, vzdělávací činnost zaměřená na potírání antisemitismu, šíření biblického učení v církvi o setrvalé roli Izraele v Božím plánu spásy a podpora smíření mezi Židy a Araby.

K hlavním aktivitám patří každoroční křesťanská oslava sukótu, biblického Svátku stánků, na kterou se do Jeruzaléma sjíždějí tisíce křesťanů z desítek zemí světa.

ICEJ tedy působí dvěma směry: na jedné straně praktickou službou vůči Židům, na straně druhé dovnitř do globální křesťanské komunity.

Jak je působení Vaší organizace přijímáno ze židovské strany?

Vzhledem k pestrému názorovému spektru židovské komunity nelze na tuto otázku odpovědět jednoznačně. Základní postoj ze židovské strany je obecná nedůvěra vůči křesťanům a podezření z nekalých motivů, což je vzhledem k historii pochopitelné. Máme řadu sympatizantů mezi sekulárními, mesiánskými i ortodoxními komunitami, na druhé straně existují protikřesťanští aktivisté, kteří

se snaží proti naší službě vystupovat. Většina Izraelců je lhostejná nebo mírně pozitivní, pokud se o naší práci dozvědí. K tomu je nutno dodat, že postoj Židů v diaspoře se od Izraele často liší, a to podle situace v té které zemi.

Má ICEJ nějaký závazný politický program či postoj?

ICEJ není politická organizace, naše zásada je, že do vnitřních politických záležitostí v Izraeli zásadně nezasahujeme. Považujeme za nepatřičné, abychom jako cizinci poučovali izraelskou vládu, co má dělat. Naším cílem je modlit se a sloužit všem skupinám izraelského obyvatelstva, včetně nežidovských menšin. Naše projekty přináší prospěch nejen Židům, ale také Arabům, Drúzům, beduínům a dalším skupinám obyvatel.

Některé naše postoje mohou být vnímány jako politické, ale vždy vycházejí z chápání biblického textu, které může být v rozporu s mainstreamem. (A Bible tento postoj podpírá slovy: „Nepřizpůsobte se tomuto věku...“) Příkladem může být náš názor, že Jeruzalém vzhledem k historickým a náboženským důvodům má být uznán za hlavní město Izraele.

V otázce Zaslíbené země zastáváme názor, že Bůh Židům daroval Kenaánskou zemi jako věčné vlastnictví (např. Genesis 17,8), ale právo v ní skutečně žít podmínil poslušností Jeho příkazům. Proto také byli ze země dvakrát vysídleni a konkrétní podoba hranic se mnohokrát měnila, opět v závislosti na duchovní situaci národa. Současnou obnovu židovského státu vnímáme jako znamení

Boží věrnosti i výzvu nejen k fyzické, ale také k duchovní obrodě. Izrael má být světlem národům (Skutky 13,47), což zahrnuje například i vztah k cizincům a menšinám (např. Exodus 22,20: „Hos-tu nebudeš škodit ani ho utlačovat, neboť i vy jste byli hosty v egyptské zemi“).

Mojmír Kallus.

Foto: archiv.

Křesťanští přátelé Židů a Izraele jsou někdy podezírání z toho, že si ve skutečnosti přejí konverzi Židů ke křesťanství. Setkáváte se s tímto postojem?

Ano, to je běžné podezření, a vlastně na tom něco je. Je však nutno upřesnit, co tím myslíme. Zastáváme klasické učení, že „v nikom jiném není spása“ než v Ježíši; „není pod nebem jiného jména, zjeveného lidem, jímž bychom mohli být spaseni“ (Skutky 4,12). A tak: „Nestydím se za evangelium: je to moc Boží ke spasení pro každého, kdo věří, předně pro Žida, ale také pro Řeka“ (Římanům 1,16), přičemž výrazem „Řek“ jsou zastoupeni všichni Nežidé.

To ale neznamená, že Žid se musí nejprve stát pohanem, zřící se své tradice, a pak přijmout křesťanství určené staletými dominance nežidovských národů v církvi. Žel právě toto církev po staletí vůči Židům praktikovala. Věříme, že „celý Izrael bude spasen“ (Římanům 11,26), a to suverénním Božím působením. Jako svůj úkol vidíme povzbuzovat Izrael, aby se navrátil ke svému Bohu, ale spíše než slovy to činíme skutky. Právě „potěšování“ ve smyslu citovaných slov Izajáše je spojeno s „přípravou cesty pro Hospodina“ (Izajáš 40,3).

Má organizace ICEJ nějaké konkrétní věroučné stanovisko ohledně role Židů a Izraele v eschatologickém finále dějin, jak o něm hovoří například novozákonní kniha Zjevení?

Záměrně nemá, naše základní teze (tzv. „DNA“) říká, že „naš postoj k židovskému národu je založen na věčných Božích smlouvách popsaných v Božím slově (Genesis 12; 15 atd.), nikoli na prorocích o poslední době“.

V souvislosti s postoji křesťanů k židovskému národu a ke státu Izrael se často hovoří o takzvaném křesťanském sionismu. Jak se na křesťanský sionismus díváte?

Jako v mnoha podobných případech jde o pojmenování, které bylo nějakému hnutí dáno zvenčí. Nemáme problém se jako křesťanští sionisté identifikovat. Velmi doporučuji nedávno vyšlou knihu Donald M. Lewise *A Short History of Christian Zionism* (InterVarsity Press, 2021), která přesvědčivě ukazuje, že toto hnutí je teologicky různorodé a jeho kořeny sahají až do časů reformace. Je tedy jednak nesprávné házet všechny příznivce Izraele tak říkajíc „do jednoho pytle“, a je také zcela mylné ztotožňovat je například pouze s Darbyovským dispenzacionalismem.* Například v otázce milénia zastávají přátelé Židů všechny známé varianty pre-, post- i amilenialismu. Autor uvádí mezi typickými znaky postoje křesťanských sionistů vůči židovskému národu „úctu, vděčnost, lásku, touhu po spasení a realismus“. Tento společný jmenovatel je možné nalézt mezi příznivci ICEJ bez ohledu na jejich konkrétní teologické zaměření.

Křesťané, kteří se angažují v podpoře židovského národa a státu Izrael, někdy čelí etickým dilematům, protože musí volit mezi podporou oficiální politiky státu Izrael (která se navíc časem mění), a podporou nežidovského obyvatelstva regionu, včetně palestinských křesťanů, kteří se někdy ocitají ve velmi složitém postavení. Jak byste poradil křesťanům, kteří se potýkají s tímto dilematem?

ICEJ vydává od roku 1995 časopis „Slovo z Jeruzaléma“, nyní čtvrtletně a s podtitulem „Křesťanský hlas pro Židy a Izrael“.

Tato otázka je založena na předpokladu, že se musíme přiklonit na jednu ze svou stran konfliktu, jak jsou definovány mainstreamovými médii. Tady se ale nehraje fotbalový zápas, v němž musíte fandit buď jedné, nebo druhé straně. Snažíme se jednat tak, abychom podporovali pravdu, spravedlnost a milosrdenství. Izraelskou politiku podporujeme do té míry, v níž tyto hodnoty vidíme. Vždy budeme vystupovat proti lživým tvrzením popírajícím historii Židů nebo obviňujícím Izrael

z apartheidu. Naopak jsme kritičtí například v případě protikřesťanských postojů, které v izraelské společnosti existují. Důležitá je pro nás také ochrana menšin, mezi něž vedle Arabů počítáme i mesiánské Židy.

Pokud jde o druhou stranu, obtížná je už její definice. Jsou to izraelští občané arabského etnika a křesťanského, nebo muslimského vyznání? Jsou to obyvatelé žijící mimo území Státu Izrael pod tzv. Palestinskou samosprávou, kde panují radikálně odlišné podmínky?

Na našich veřejných akcích pravidelně vystupují evangelikální arabští křesťané z Izraele i z arabských zemí, podporujeme je finančně a udržujeme s nimi úzké vztahy. Vnímáme jejich složitou situaci, ale také si velmi ceníme úsilí o koexistenci. Prakticky mimo pozornost médií se rozmáhá vzácné hnutí směřující k opravdovému smíření mezi mladými Židy a Araby. Troufám si říci, že ICEJ se na tomto vývoji prakticky i modlitebně podílí. (S touto realitou je možné se seznámit i u nás na konferencích ICEJ Connection, které jsme začali pořádat v Českém Těšíně.)

Máme partnery i na území Palestinské autonomie, ale někteří si z bezpečnostních důvodů netroufnou veřejně přijímat naši pomoc. Myslím, že českým čtenářům, kteří si ještě pamatují komunistický režim, není třeba vysvětlovat, že oficiální vyjádření režimních palestinských křesťanů nemusí odrážet realitu.

V souvislosti s kritikou konkrétních politických rozhodnutí izraelské vlády se občas hovoří o tom, že dnešní

antisemité zastírají své nepřátelské postoje vůči Židům tím, že se prohlašují za antisionisty. Říkají, že proti Židům nic nemají, ale že jsou kritičtí vůči politice Státu Izrael. Setkáváte se s tímto skrýváním nepřátelství vůči Židům za politický názor (za kritiku izraelské politiky)?

Kritika izraelské politiky je jistě legitimní, ale současně se za ní často skrývá klasický antisemitismus v novém kabátě. Dobře tuto otázku řeší mezinárodně uznávaná pracovní definice antisemitismu, kterou vytvořila Mezinárodní aliance na památku holokaustu (IHRA). Jako ilustrace antisemitských postojů uvádí mimo jiné:

„Upírání práva na sebeurčení židovskému národu, například tvrzením, že existence Státu Izrael je rasistický podnik.“

„Uplatňování dvojího metru vůči Izraeli, od kterého se vyžaduje chování, které není očekáváno ani vyžadováno od žádného jiného demokratického státu.“

„Užívání symbolů nebo obrazů spojených s klasickým antisemitismem (např. krevní pověra) jako charakteristiky Izraele nebo Izraelců.“

Na druhé straně ale někteří křesťané trvají na nepodmíněné loajalitě vůči státu Izrael a jakoukoli kritiku izraelské vlády, i takovou, kterou vyslovují mnozí Židé nebo která se týká zjevných nespravedlností, prohlašují za zradu Božího lidu nebo dokonce za maskovaný antisemitismus. Co s tím?

Takoví křesťané skutečně existují, ale nemají s postoji ICEJ nic společného. Jak už jsem vysvětlil výše, nepletete se do izraelské politiky. V dobách krizí vyzýváme k modlitbám a smíření.

Co byste poradil čtenářům, kteří si chtějí vytvořit pokud možno objektivní názor na složitou politickou situaci na Blízkém Východě?

Nejsem si jistý, že objektivní názor je možný, ale rozhodně radím, ať se tam zajedou podívat a setkají se s různými autentickými skupinami.

Děkuji za rozhovor.

Prof. Pavel Hošek, Ph. D. (*1973), je vedoucím katedry religionistiky Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

* Více o něm na s. 98–99 (poznámka redakce).